

שיקלא וטריא

סיכום הדף היומי

בבא קמא לט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

מתניתין

- 1) שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן, חייב.
- 2) ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח, פטור – והיינו שור תם בלבד שגובה ומגופו (מטלטל), ולא מעמידים אפטרופוס לגבות מטלטלים.
- 3) שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין להן אפטרופוס ומעידין להן בפני אפטרופוס.
- 4) נתפקח החרש, נשתפה השוטה, והגדיל הקטן חזר לתמותו דברי ר"מ. רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו.
- 5) שור האצטדין שמייוחד לנגיחות ומלמדים אותו לכך אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגיחוהו:

גמרא

הא גופא קשיא- הגמרא מפרטת:

אמרת שור של חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור - ק"ל אלמא אין מעמידין אפטרופוס לתם להיות במקום הבעלים לקיים 'והועד בבעליו' ויגבה חצי נזק לגבות מגופו.

אימא סיפא-

שור של חרש שוטה וקטן שנגח ב"ד מעמידין להם אפטרופוס ומעידין להם בפני אפטרופוס - אלמא מעמידין להם אפטרופוס לתם לגבות מגופו. (תירוץ) אמר רבא הכי קתני: ואם הוחזקו נגחנין מעמידין להם אפטרופוס ומעידין להן בפני אפטרופוס, ומשוינן להו מועד, דכי הדר ונגח לשלם מעלייה.

נחלקו האמוראים ממי גובים את הנזק של שור היתומים.

- א. רבי יוחנן אמר מעליית יתומין.
- ב. רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפטרופוס.

(קושיה) ומי א"ר יוחנן הכי-

אין נזקקין לנכסי יתומין:

א. רב יהודה אמר רב אסי אלא א"כ רבית אוכלת בהן.

ב. ורבי יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית, שלוה אביהן מגוי בריבית, וחוששים להפסד שלהם, או לכתובת אשה משום מזוני, שכל זמן שלא נותנים לה כתובה

רשאית לזון מיתומים מתנאי ב"ד.

להלן שני תירוצים על סתירת הנ"ל:

א) איפוך - רבי יוחנן אמר מעליית אפטרופסין.

רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית יתומין.

(קושיה) אמר רבא משום דקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן, משוית ליה לרבי יוסי בר חנינא טועה?! והא רבי יוסי בר חנינא דיינא הוא ונחית לעומקיה דדינא ולא

אמר שנזקקין לנכסי יתומים.

ב) אלא לעולם לא תיפוך - ומזיק שאני.

עתה הוא מסביר את הטעם של כל אחד מהם:

רבי יוחנן אמר מעליית יתומים - דאי אמרת מעליית אפטרופוס, ממנעי ולא עבדי אפטרופוס.

רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפטרופוס - וחוזרין ונפרעין מן היתומים לכי גדלי.

מחלוקת תנאים האם מעמידים להן אפטרופין לתם לגבות מגופו

ומעמידים להן אפטרופין לתם לגבות מגופו תנאי היא. דתנאי-

1. שור שנתחרשו בעליו, ושנשתטו בעליו, ושהלכו בעליו למדינת הים:

א. יהודה בן נקוסא אמר סומכוס הרי הוא בתמותו עד שיעידו בו בפני הבעלים.

ב. וחכ"א מעמידין להן אפטרופין ומעידין בהן בפני אפטרופין.

2. נתפקח החרש, נשתפה השוטה, והגדיל הקטן, ובאו בעליו ממדינת הים:

א. יהודה בן נקוסא אמר סומכוס חזר לתמותו עד שיעידו בו בפני בעלים.

ב. רבי יוסי אמר הרי הוא בחזקתו.

עתה הגמרא מבררת את הברייטא:

אמרו מאי? הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס,

אילימא דלא מייעד כלל בשלוש נגיחות שנגח, הא מדקתני סיפא חזר לתמותו, מכלל דאייעד?

(מסקנה) הרי הוא בתמימותו דלא מחסרין ליה, דהיינו שלא גובים מהם את הנגיחות

של תם מגופו, - אלמא אין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופו.

ועל זה חלקו חכמים עליו - כדלהלן:

וחכמים אומרים מעמידין להן אפטרופוס ומעידין להן בפני אפטרופוס - אלמא מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופו.

עכשיו הגמרא מבררת את הסיפא (2) במה נחלקו סומכוס ורבי יוסי:

וסיפא במאי קמיפלגי?

רשות משנה איכא בינייהו- ר"ל הרשות שנשתנה, שיצא מיד אפטרופוס ונכנס לרשות בעלים, משנה את מצבו.

סומכוס סבר רשות משנה.

ור"י סבר רשות אינה משנה.

[המאירי מבאר שמשנה מזלו וטבעו וחזר לתמותו. הנמוק"י מבאר שיכולים היתומים לטעון

שאם היו מעידים בפנינו היינו עושים שמירה מעולה ולא היה נוגח.]

שיטת רבי יעקב

יבואר שתי ברייתות בשיטת רבי יעקב, ויתבאר בגמרא שני אופנים כיצד לבאר את

הברייטא ראשונה (רבא ואב"י), ובנוסף שלושה אופנים לברייטא שנייה, שני ביאורים

לשיטת רבה, ואחד לשיטת אב"י.

[1] ת"ר שור חרש שוטה וקטן שנגח:

רבי יעקב אומר משלם ח"נ.

במאי עסקינן?

אי בתם - פשיטא? דכ"ע נמי ח"נ הוא דמשלם!

ואי במועד-

הגמרא מנסה להבין באיזה רמת שמירה שמר, שישנם שתי רמות והיינו: א. דלת

שיכולה לעמוד רק ברוח מצויה, וזאת נקראת שמירה פחותה, ב. יכולה לעמוד אפילו

ברוח שאינו מצויה, וזאת נקראת שמירה מעולה.

אי דעבדי ליה שמירה מעולה ונפרצה בלילה ופרצוה לסטין, ולכן אינו משלם נזק שלם -

כלל כלל לא בעי לשלומי, אפילו חצי נזק!

ואי דלא עבדי ליה שמירה מעולה - כוליה נזק בעי שלומי!

א. **רבא לעולם במועד**, דעבדי שמירה פחותה ולא עבדי ליה שמירה מעולה.

שיטתו מבוססת על ג' מחלוקות, כמו שהגמרא מפרטת:

סבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת, למרות שצד המועד שמר כראוי, אך מ"מ לגבי צד התמות שבו לא שמר כראוי, ולכן צריך לשלם חצי נזק.

וסבר לה כרבי יהודה, דאמר מועד סגי ליה בשמירה פחותה, יש פסוק מיותר לגבי מועד שמקל עליו בשמירה פחותה.

וסבר לה כרבנן דאמרי מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופו, כרבנן דסומכוס.

ב. אב"י - במועד ולא שמר כלל ומשלם חצי נזק דמועות.

אב"י מקשה לרבה, שאיך יתכן לומר שרבי יעקב סובר כרבי יהודה, ולהלן יבואר שהם

נחלקו:

א"ל אב"י ולא פליגי?!

העולם דכשהלכו בעליו למדינת הים ייבין ליה דין חרש ואע"ג דלא שייך האי טעמא וגם אין לומר משום דמשלם מגופו חשו חכמים שלא יפסיד שורו שהוא דבר מסויים אבל במועד דמשלם מכל דבר לא חשו דהא לר' ישמעאל ב"ח הוא ויכול לסלוקיה בזוזי וי"ל דהטעם הוא כיון דחס רחמנא על התם שלא ישלם נ"ש הלכך לגבי יתמי חשו עלייהו וכן מי שהלכו בעליו למדינת הים כיון שאין להם בעלים גמורים אלא ע"י תקנת ב"ד בהעמדת אפטרופוס אקילו ביה רבנן וכן המועד נמי בצד תמות אין מעמידין אפטרופוס כיון דחס רחמנא עליה למ"ד צד תמות במקומה עומדת שאם אין השור שוה חצי נזקו אין משלם אלא מגופו:

ק"ל תוספות ד"ה אין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופו. תימה מאי טעם דאין מעמידין דאין לומר משום דאין ב"ד נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות כדאיתא בפ"ק (דף יד:) גבי שוה כסף ואוקמינן ביתמי דלא דמי כלל דהתם מיירי בהזיקו בחיי האב ומשום דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי ל"ב ואין לומר נמי דהיינו טעם משום דפלגא נזקא קנסא ויתמי לאו בני קנסא נינהו דלמ"ד פלגא נזקא ממונא מאי איכא למימר ועוד אפילו במועד למ"ד צד תמות במקומה עומדת אינו גובה ח"נ של צד תמות ואע"ג דהתם לאו קנסא אלא דינא וגם אין לומר משום דאיהו גופיה כי מזיק פטור דפגיעתו רעה ממונו לא כ"ש ובמועד עבדי רבנן תקנה מפני תיקון

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא לט

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן(שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמוה (סוטה כא:)

ברייטא שניה מדברי ר' יעקב

[2] והתניא שור של חרש שוטה וקטן שנגח:

ר' יהודה מחייב.

ור' יעקב אומר ח"נ הוא דמשלם.

להלן שתי דרכים איך לבאר את דבריהם, אחד כפי רבה דלעיל, ואחד כפי אביי.

א. אמר רבה בר עולא מה שמחייב ר' יהודה, פירש ר' יעקב והיינו חצי נזק.

ב. רבינא – ליישב שיטת רבה. [יתבאר לקמן שנחלקו לגבי שינוי רשות].

ג. ולאביי, פליגי. הב"ע במועד ולא נטריה כלל.

ר' יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת וסבר מעמידין להן

אפוטרופוס לתם לגבות מגופו. לכן גובה על הכל.

ור' יעקב: - ¹³³ולא משלם אלא פלגא דמועד. שסובר שמשלם חצי נזק

בלבד מצד המועדות, אך מצד התמות לא - כדלהלן:

סבר צד תמות במקומה עומדת וסבר אין מעמידין להן אפוטרופוס לתם
לגבות מגופו.

[עד כאן דף לט עמוד ב]

אבל השתא דנטריה שמירה פחותה חידוש הוא דקמ"ל דמשלם אפילו ח"נ ועוד דמשמע ליה
ח"נ מגופו כסתם ח"נ דבכל מקום:

¹³³ תוספות ד"ה : ולא משלם אלא פלגא דמועד. ורבא לא בעי לשנויי הכי מדלא קתני ר' יהודה
אומר חייב ב"ש ור' יעקב אומר ח"נ ועוד דמשמע ליה לרבא דכיון דלא נטריה כלל ה"ל למתני
אין משלם אלא חצי נזק שזהו החידוש ומדקאמר משלם ח"נ משמע דקמ"ל דמשלם אפילו ח"נ